

Al onze gisterens

Werk van Natalia Ginzburg in Nederlandse vertaling:

*Valentino*. Novelle

*Zo is het gebeurd*. Roman

*De weg naar de stad*. Novellen

*Familielexicon*. Herinneringen

*De stemmen van de avond*. Roman

*Mensen om mee te praten*. Schetsen en verhalen

*Lieve Michele*. Roman

*Al onze gisterens*. Roman

NATALIA  
GINZBURG

# *Al onze gisterens*

Roman

Vertaling uit het Italiaans door Henny Vlot  
Met een nawoord door Arjan Peters

MEULENHOF

Eerste druk 2001

Tweede, herziene druk 2018

ISBN 978-90-290-9246-3

ISBN 978-94-02-10511-1 (e-book)

NUR 300

Oorspronkelijke titel: *Tutti i nostri ieri*

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld: Ferdinando Scianna / Hollandse Hoogte

Zetwerk: Steven Boland

Auteursfoto: Leemage / Hollandse Hoogte

© 1952, 1996 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

© 2001, 2018 Nederlandse vertaling Henny Vlot en Meulenhoff Boekerij bv,  
Amsterdam

© 2018 Nawoord Arjan Peters en Meulenhoff Boekerij bv

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van  
druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande  
schriftelijke toestemming van de uitgever.

And all our yesterdays have lighted fools  
The way to dusty death.  
*Macbeth*, V, v. 22-23

# *Eerste deel*

# I

Het portret van moeder hing in de eetkamer: een vrouw op een stoel met een hoed met veren en een lang, vermoeid, verschrikt gezicht. Ze had altijd een zwakke gezondheid gehad, leed aan duizelingen en hartkloppingen, en vier kinderen waren te veel voor haar geweest. Ze was kort na Anna's geboorte gestorven.

Op zondag gingen ze af en toe naar het kerkhof: Anna, Giustino en juffrouw Maria. Concettina niet, want die zette 's zondags nooit een voet buiten de deur, het was een dag die ze verfoeide. Ze zat opgesloten in haar kamer sokken te stoppen, met haar lelijkste jurk aan. En Ippolito moest vader gezelschap houden. Op het kerkhof bad juffrouw Maria, maar de twee kinderen niet, want vader zei altijd dat bidden iets stoms was, misschien bestond God wel maar je hoefde niet te bidden, Hij was immers God en wist zelf wel wat er aan de hand was.

Toen moeder nog niet dood was, woonde juffrouw Maria niet bij hen in, maar bij grootmoeder, vaders moeder, en maakten ze samen reizen. Op de koffers van juffrouw Maria zaten plaatjes van hotels, en in een kast hing een jurk van haar met knopen in de vorm van sparrenboompjes, gekocht in Tirol. Grootmoeder was verzot op reizen en had er nooit mee op willen houden. Zo had ze al haar geld opgemaakt, want ze logeerde graag in luxehotels. De laatste jaren was ze erg onhebbelijk geworden, vertelde juffrouw Maria, want ze kon niet aanvaarden dat ze geen geld meer had, het was on-

verklaarbaar waarom, af en toe vergat ze het en wilde ze een hoed kopen; dan moest juffrouw Maria haar wegtrekken bij de etalage, terwijl grootmoeder met haar paraplu op de grond sloeg en op haar voile beet van kwaadheid. Nu was ze begraven in Nice, waar ze gestorven was, de plaats waar ze zich zo had geamuseerd in haar jeugd, toen ze fris en mooi was en al haar geld nog had.

Juffrouw Maria was heel tevreden als ze kon praten over het geld dat grootmoeder had gehad, en als ze kon vertellen en opscheppen over de reizen die ze hadden gemaakt. Juffrouw Maria was heel klein, en als ze zat, raakten haar voeten de grond niet. Daarom hulde ze zich in een deken wanneer ze zat, want ze wilde niet graag laten zien dat haar voeten niet bij de grond kwamen. De deken kwam nog van het rijtuig: zij en grootmoeder hadden hem twintig jaar geleden over hun knieën liggen, als ze in het rijtuig de stad rondreden. Juffrouw Maria deed altijd wat rouge op haar wangen, en ze hield er niet van als ze haar 's morgens vroeg zagen wanneer ze haar rouge nog niet op had; zo sloop ze stilletjes en ineengedoken naar de badkamer, terwijl ze schrok en heel boos werd als iemand haar in de gang staande hield om haar iets te vragen. Ze bleef altijd heel lang in de badkamer en dan kwam iedereen aan de deur kloppen, terwijl zij begon te roepen dat ze er genoeg van had in een huis te wonen waar niemand respect voor haar had; ze wilde meteen haar koffers pakken en naar haar zuster in Genua vertrekken. Twee of drie keer had ze haar koffers onder de kast vandaan gehaald en was ze begonnen haar schoenen in stoffen zakjes te stoppen. Je moest gewoon doen of er niets aan de hand was en dan haalde ze even later haar schoenen weer tevoorschijn. Overigens wist iedereen dat die zuster in Genua haar helemaal niet in huis wilde hebben.

Juffrouw Maria kwam geheel gekleed, met haar hoed op, de badkamer uit en rende meteen de straat op met een schepje om mest te verzamelen voor de rozen, vliegensvlug, terwijl



ze goed oplette dat er niemand aan kwam. Daarna ging ze inkopen doen met het boodschappennet, ze speelde het klaar om in een halfuur de hele stad door te rennen op haar vlugge voetjes in schoenen met een strik. Iedere morgen speurde ze de hele stad af naar koopjes, en kwam doodmoe thuis. Ze had altijd een slecht humeur als ze boodschappen had gedaan en viel uit tegen Concettina, die nog in haar ochtendjas rondliep: ze zei dat ze nooit had gedacht dat ze nog eens met een boodschappennet door de stad zou moeten sjouwen, toen ze vroeger in het rijtuig naast grootmoeder zat, met haar knieën lekker warm onder de deken en de mensen die haar groetten. Concettina borstelde langzaam haar haar voor de spiegel, bracht daarna haar gezicht tot vlak bij het glas en bekeek een voor een haar sproeten, bekeek haar tanden en haar tandvles, stak haar tong uit en bekeek die ook. Ze kamde haar haar strak naar achteren in een wrong in haar nek, met een warrige pony op haar voorhoofd; met die pony leek ze precies op een cocote, zei juffrouw Maria. Daarna deed ze de kast wijd open en dacht na over welke kleren ze zou aantrekken. Intussen luchtte juffrouw Maria de bedden en klopte de kleden, met een doek om haar hoofd en haar mouwen opgerold over haar oude, tanige armen. Maar ze dook weg bij het raam als ze de mevrouw van het huis aan de overkant het balkon op zag komen, want ze hield er niet van gezien te worden met haar hoofddoek om terwijl ze de kleden aan het kloppen was, en dan dacht ze eraan terug dat ze in dit huis was gekomen als gezelschapsdame, en kijk nu eens wat ze moest doen.

De overbuurvrouw had ook een pony, maar een door de kapper gekrulde, stijlvol verwarde pony, en juffrouw Maria zei dat ze jonger leek dan Concettina wanneer ze 's morgens naar buiten kwam in haar lichtgekleurde, frisse peignoir, en toch wist iedereen zeker dat ze vijfenveertig was.

Er waren dagen dat Concettina er niet in slaagde iets te vinden om aan te trekken. Ze paste rokken en blouses, cein-

tuurs en bloemen in haar décolleté, en was nergens tevreden mee. Dan begon ze te huilen en riep hoe ongelukkig ze was, omdat ze geen leuke kleren had om aan te trekken, en ook nog zo'n slecht figuur. Juffrouw Maria deed de ramen dicht, opdat niemand in het huis aan de overkant haar zou horen. 'Je hebt geen slecht figuur,' zei ze dan, 'alleen een beetje zware heupen en een beetje platte boezem. Net als je grootmoeder, want die had ook een platte boezem.' Concettina hilde en snikte, half aangekleed op het onopgemaakte bed, en dan kwam al haar ellende naar boven, de tentamens die ze moest doen en de toestanden met haar verloofdes. Concettina had allerlei verloofdes. Ze had telkens een ander. Er stond er altijd een bij het hek, met een groot, vierkant gezicht en een sjaal in plaats van een hemd, vastgezet met een veiligheidsspeld. Hij heette Danilo. Concettina zei dat ze het al een tijd geleden met hem had uitgemaakt, maar hij kon zich er nog niet bij neerleggen en liep heen en weer voor het hek met zijn handen op de rug en zijn alpinopet over zijn voorhoofd getrokken. Juffrouw Maria was bang dat hij ineens binnen zou komen en een scène tegenover Concettina zou maken, en ze ging naar vader om te klagen over alle ellende die Concettina had met haar verloofdes. Ze trok hem naar het raam om Danilo te laten zien met zijn alpinopet en zijn handen op de rug, en wilde dat vader naar beneden ging en hem wegjoeg. Maar dan zei vader dat de openbare weg van iedereen is en dat je het recht niet hebt een man van de straat weg te jagen, maar hij haalde wel zijn oude revolver tevoorschijn en legde deze op tafel, ingeval Danilo over het hek zou klimmen. En hij duwde juffrouw Maria de kamer uit, omdat hij ongestoord wilde schrijven.

Vader schreef een dik boek met memoires. Daaraan was hij al jaren bezig, hij had zijn baan als advocaat opgegeven om het te kunnen schrijven. De titel was *Niets dan de waarheid* en er stonden gepeperde dingen in over de fascisten en de koning. Vader lachte en wreef in zijn handen bij de gedachte dat

de koning en Mussolini nergens van wisten, maar dat ergens in een stadje in Italië een man een gepeperd boek over hen aan het schrijven was. Hij vertelde zijn hele leven, de nederlaag bij Caporetto, waar hij ook bij was geweest, en alle dingen die hij had meegemaakt, de bijeenkomsten van de socialisten, de Mars op Rome en alle kerels die in zijn provinciestad een zwart hemd hadden aangetrokken, mensen die fatsoenlijk leken, en de rotstreken die ze daarna hadden uitgehaald, 'niets dan de waarheid'. Maanden- en maandenlang zat hij te schrijven en belde iedere minuut om koffie, de kamer was vol rook, en ook 's nachts bleef hij op om te schrijven, of hij riep Ippolito om te schrijven terwijl hij dicteerde. Ippolito sloeg hard op de schrijfmachine, en vader dicteerde, terwijl hij in pyjama door de kamer ijsbeerde, en niemand kon slapen, want het huis had dunne muren, en juffrouw Maria lag te woelen in bed, trillend van angst dat iemand op straat de opgewonden stem van vader en de gepeperde dingen die hij over Mussolini schreef zou horen. Maar dan verloor vader soms opeens de moed, want zijn boek leek niet meer zo mooi, en dan zei hij dat alle Italianen fout waren en dat je ze met een boek toch niet kon veranderen. Hij zei dat hij zin had de straat op te gaan en met zijn revolver te schieten, of helemaal niets, of dat hij alleen maar wilde liggen slapen en wachten op de dood. Hij kwam zijn kamer niet meer uit, bracht zijn dagen in bed door en wilde dat Ippolito hem *Faust* voorlas. En dan riep hij Giustino en Anna en vroeg hun om vergiffenis, want hij had nooit de dingen gedaan die een vader gewoonlijk doet, hij had hen nooit meegenomen naar de bioscoop en had niet eens met hen gewandeld. En dan riep hij Concettina en wilde alles weten over haar tentamens en haar verloofdes. Hij werd erg zachtmoedig als hij triest was. Maar dan werd hij op een ochtend wakker en was hij niet meer zo triest, hij wilde dat Ippolito zijn rug masseerde met de paardenharen handschoen, en hij wilde zijn witflanelen broek. Hij ging in de tuin zitten